

Nieuw-Roden, Zevenhuisterweg
(Gemeente Noordenveld, Dr.)

Een Inventariserend
Archeologisch Veldonderzoek

Steekproefrapport 2010-07/03

*Nieuw-Roden, Zevenhuisterweg
(Gemeente Noordenveld, Dr.)
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek*

Een onderzoek in opdracht van
BügelHajema Adviseurs bv

Steekproefrapport 2010-07/03
ISSN 1871-269X
auteurs: drs. J.M.G. Bongers (fysisch geograaf) &
M.L.J. Bergmans BA
autorisatie: drs. C. Tulp (senior archeoloog)

De Steekproef werkt volgens de Kwaliteitsnorm
Nederlandse Archeologie 3.1

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door de
Steekproef bv, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv. Zuidhorn, juli 2010

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder
bronvermelding.
De Steekproef bv aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of
het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef bv
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3
9801 TG Zuidhorn

<i>telefoon</i>	050 - 5779784
<i>fax</i>	050 - 5779786
<i>internet</i>	www.desteekproef.nl
<i>e-mail</i>	info@desteekproef.nl
<i>kvk</i>	02067214

Inhoud

Samenvatting

1. Inleiding.....	1
1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.1 LS01).....	1
1.2 Locatiebeschrijving (KNA 3.1 LS02).....	2
2. Bureauonderzoek.....	3
2.1 Bronnen.....	3
2.2 Fysische geografie (KNA 3.1 LS04).....	3
2.3 Archeologie (KNA 3.1 LS04).....	5
2.4 Historische geografie (KNA 3.1 LS03).....	6
2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.1 LS05).....	7
3. Veldonderzoek.....	8
3.1 Aanpak veldonderzoek (KNA 3.1 VS01).....	8
3.2 Resultaten veldonderzoek (KNA 3.1 VS02, VS03).....	9
4. Conclusies en advies.....	10

Appendix:	- archeologische periodes
	- archeologische kaart
	- boorstaten
	- laagbeschrijvingen boringen volgens Archeologische Standaard
	Boorbeschrijvingsmethode

Samenvatting

In verband met de geplande bouw van een school heeft een inventariserend archeologisch veldonderzoek plaatsgevonden aan de Zevenhuisterweg te Nieuw-Roden, gemeente Noordenveld, provincie Drenthe. Voor de bouw zijn graafwerkzaamheden nodig. Doel van het onderzoek is vast te stellen of in het gebied archeologische waarden aanwezig zijn die hierdoor bedreigd worden.

Het onderzoek bestaat uit een bureau- en een veldonderzoek. Bij het bureauonderzoek zijn bronnen geraadpleegd op het gebied van fysieke geografie, archeologie en historische geografie. Bij het veldonderzoek zijn twaalf boringen geplaatst om archeologische indicatoren op te sporen en om de gaafheid van de bodem te bepalen.

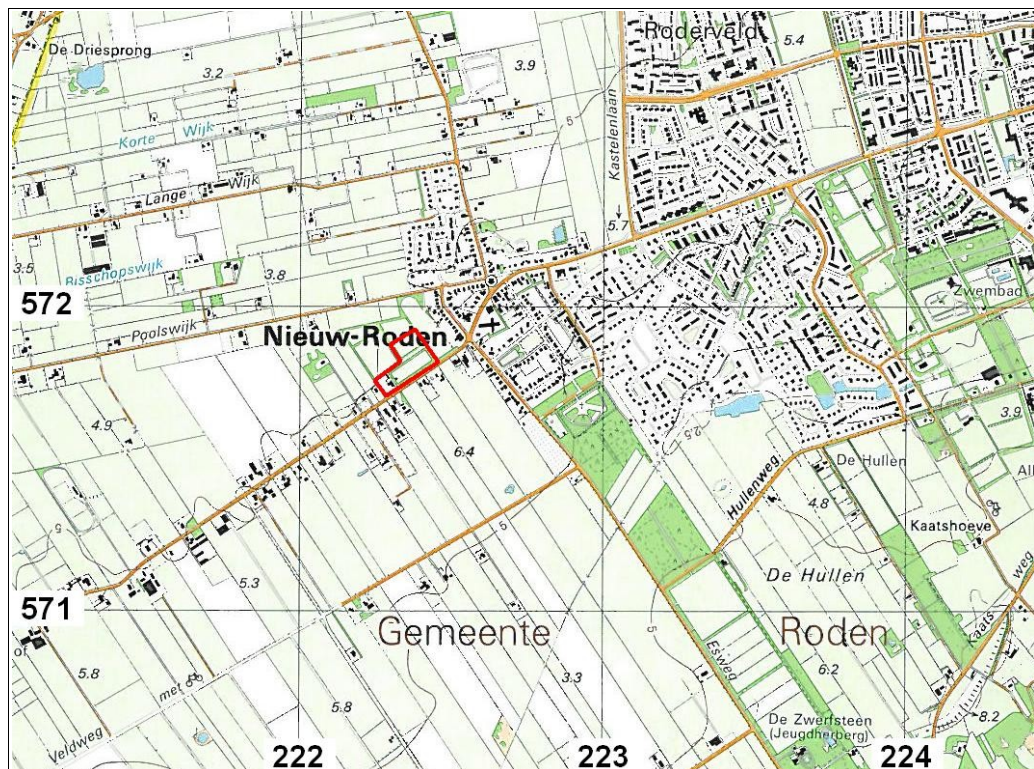
Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied op de flank van een rug ligt, net binnen veenkoloniaal gebied. De dichtstbijzijnde archeologische waarden betreffen twee grafheuvels op een halve kilometer zuidoostelijk van het plangebied. De eerste dateert uit het laat-neolithicum, de tweede uit de periode neolithicum en / of bronstijd. Uit het veldonderzoek blijkt dat de kwaliteit van de bodem in het plangebied slecht is. Daardoor zullen eventueel aanwezige archeologische grondsporen ook in slechte staat verkeren. Er zijn geen archeologische indicatoren gevonden zoals bewerkt vuursteen of scherven aardewerk. Het advies luidt om geen nader archeologisch onderzoek te ondernemen.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.1 LS01)

In opdracht van BügelHajema Adviseurs bv, vertegenwoordigd door mevrouw A. de Vries, is een inventariserend archeologisch veldonderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Zevenhuisterweg te Nieuw-Roden, gemeente Noordenveld. De aanleiding voor het onderzoek is de geplande nieuwbouw van de Meester de Vriesschool. De daarmee gepaard gaande graafwerkzaamheden zullen de bodem ter plaatse verstoren. Doel van het onderzoek is vast te stellen of archeologische waarden in het plangebied aanwezig zijn die door deze bodemingrepen bedreigd worden. De diepte van de ingrepen was ten tijde van het onderzoek nog niet bekend.

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek. Bij het bureauonderzoek is een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied gemaakt aan de hand van beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Daartoe is gezocht naar archeologische indicatoren en is bepaald wat de gaafheid van de bodem is.

Figuur 1: Nieuw-Roden op een uitsnede van de topografische kaart 1:25.000. Het onderzoeksgebied aan de Zevenhuisterweg is rood omlijnd weergegeven.

1.2 Locatiebeschrijving (KNA 3.1 LS02)

Het onderzoeksgebied ligt aan de Zevenhuisterweg 3 in het buitengebied op circa 300 meter ten westen van het centrum van Nieuw-Roden (zie Figuur 1). Tijdens het onderzoek was het plangebied in gebruik als sportcomplex, met meerdere sportvelden en een gedeelte met clubhuizen van diverse verenigingen (zie Figuur 2).

Figuur 2: Nieuw-Roden, Zevenhuisterweg. Foto van het zuidelijke sportveld gezien in westelijke richting.

Tabel 1: Nieuw-Roden, Zevenhuisterweg: administratieve gegevens.

provincie:	Drenthe
gemeente:	Noordenveld
plaats:	Nieuw-Roden
toponiem:	Zevenhuisterweg
bevoegde overheid:	Gemeente Noordenveld
opdrachtgever:	BügelHajema Adviseurs bv
oppervlakte:	2 hectare
hoogte:	6,4 meter + NAP
grenscoördinaten:	noord: 222,378 / 571,918 oost: 222,445 / 571,824 zuid: 222,276 / 571,707 west: 222,238 / 571,761
kaartblad:	12A
onderzoeksmeldingsnr:	41603
uitvoeringsperiode:	16 juli 2010
onderzoeksdiepte:	110 centimeter
beheer documentatie:	Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis, Provincie Drenthe, De Steekproef bv, E-depot en RCE

2. Bureauonderzoek

2.1 Bronnen

Voor het bureauonderzoek zijn onderstaande bronnen gebruikt:

Tabel 2: Nieuw-Roden, Zevenhuisterweg: geraadpleegde bronnen.

AHN-Viewer. www.AHN.nl. Actueel Hoogtebestand Nederland. Rijkswaterstaat, Adviesdienst Geo-informatie en ICT.

Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode. Archeologie Leidraad 3. J.H.A. Bosch, 7 maart 2005.

Atlas van Topografische Kaarten Nederland, 1955-1965. Uitgeverij 12 Provinciën. Landsmeer 2006/2007.

Bodemkaart van Nederland 1:50.000. Blad 12 West Assen. Stichting voor Bodemkartering. Wageningen, 1985.

Centraal Archeologisch Archief (CAA) en Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) [ARCHIS].

Fysisch geografische kaart van Drenthe, schaal 1:50.000. Provinciale Planologische Dienst van Drenthe. G. Nijland, R. J. de Lange en J. C. Smittenberg. 1982.

Franse Kaarten van Drenthe en de Noordelijke Kust, 1811-1813. H.J. Versfelt en M. Schroor. Heveskes Uitgevers. Groningen, 2001.

Grote Historische Atlas van Nederland, schaal 1:50.000, deel 2 Noord Nederland 1851-1855. Wolters-Noordhoff. Groningen, 1990.

Grote Historische Topografische Atlas +/- 1898/1928. Drenthe. Schaal 1:25.000. Uitgeverij Nieuwland. Tilburg, 2006.

Huguenin, de Atlas van. Militair-topografische kaarten van Noord-Nederland, 1819-1829. H.J. Versfelt en M. Schroor. Heveskes Uitgevers. Groningen/Veendam, 2005.

De Ondergrond van Nederland. E.F.J. de Mulder, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff & T.E. Wong. Wolters-Noordhoff. Groningen/Houten, 2003.

Grote Provincie Atlas Drenthe, schaal 1:25.000. Wolters-Noordhoff Atlasproducties. Groningen, 1992.

Twee grafheuvels te Nieuw-Roden, gem. Roden. A.E. van Giffen. Nieuwe Drentsche Volksalmanak 1935, pp 117-118.

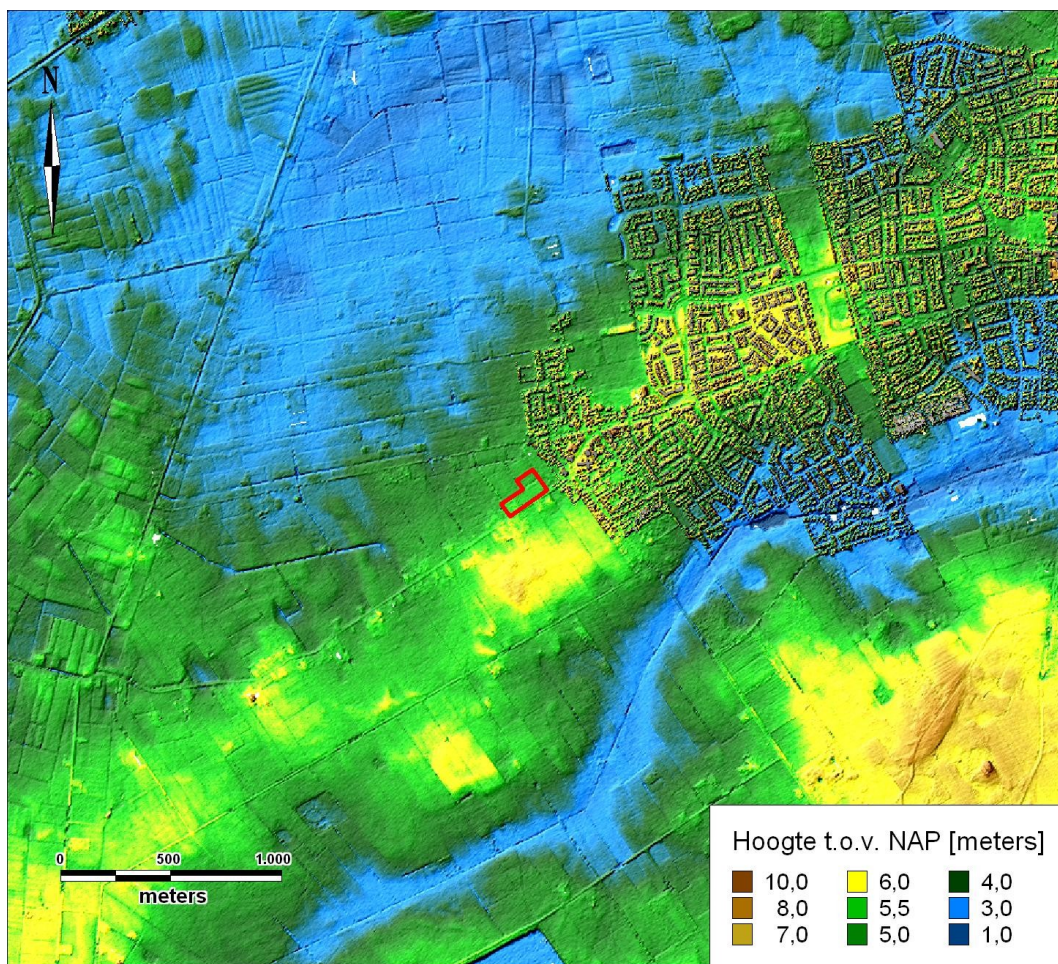
Www.WatWasWaar.nl

2.2 Fysische geografie (KNA 3.1 LS04)

Nieuw-Roden ligt op de noordwestelijke rand van het Drents Plateau. Het Drents Plateau is onder meer opgebouwd uit keileem, afgezet in de voorlaatste ijstijd. Hierop ligt in de meeste gevallen een laag dekzand en lokaal is veen aanwezig. Ter hoogte van het noordwestelijke deel van het Drents Plateau

bevinden zich ruggen en dalen met een noordoost-zuidwest oriëntatie. Het onderzoeksgebied bevindt zich op de flank van een rug (fysisch-geografische kaart Gr1n, zie Figuur 3).

In verband met de ligging van het onderzoeksgebied binnen de bebouwde kom is het terrein niet gekarteerd op de bodemkaart. De bodemkaart laat wel zien dat het net binnen het veenkoloniale gebied ligt. Het plangebied wordt zowel aan de west- als zuidzijde omringd door een 'moerige podzolgrond met humushoudend zanddek en moerige tussenlaag' (zWp). Ten noorden is een 'veldpodzol met lemig fijn zand' (Hn23) aanwezig en ten zuidoosten een oude kleigrond zijnde keileem of potklei (KX). In al deze bodemtypen is binnen 120 centimeter keileem aanwezig. Het grondwater heeft er een gemiddeld hoogste stand van minder dan 40 centimeter beneden maaiveld en een gemiddeld laagste stand van meer dan 120 centimeter (grondwatertrap V).

Figuur 3: Nieuw-Roden, Zevenhuisterweg: hoogtekaart gemaakt met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Het onderzoeksgebied is rood omlijnd weergegeven. Het ligt op de flank van een rug op de grens van de veenkoloniale ontginningsvlakte.

2.3 Archeologie (KNA 3.1 LS04)

In het plangebied zelf en in de nabije omgeving zijn geen archeologische waarden bekend. Op een afstand van 500 meter ten zuidoosten van het plangebied zijn twee grafheuvels met bijbehorend vondstmateriaal geregistreerd. Uit onderzoek in 1933 door A.E. Van Giffen blijkt dat ter plaatse oorspronkelijk drie grafheuvels lagen waarvan de derde toen al was geëgaliseerd (Van Giffen, 1935). Van de twee overgebleven exemplaren kan de eerste (10297) worden gedateerd in het laat-neolithicum. Vondsten uit deze heuvel bestonden uit scherven van een AOO (All Over Ornamented)-beker, type IIb, een bodemfragment van een standvoetbeker (10011), een vuursteen en enkele scherven ijzertijd aardewerk (34354). De tweede *tumulus* (10298) dateert uit de periode neolithicum tot en met de bronstijd. Grafgiften of andere archeologica werden in deze heuvel niet gevonden.

Op iets grotere afstand noordoostelijk van het plangebied zijn ook heuvels uit het neolithicum tot de ijzertijd en urnen uit de bronstijd tot romeinse tijd geregistreerd. De heuvels zijn echter al aan het begin van de 20^e eeuw verdwenen (214077). Een andere melding van grafheuvels is gedaan op 800 meter noordelijk van het plangebied waar in totaal vijftien tumuli hebben gelegen uit het neolithicum tot de ijzertijd, verspreid over twee concentraties (214074).

De oudste vondst bevindt zich op 800 meter zuidwestelijk van het onderzoeksgebied waar een vuursteen werd gevonden uit het mesolithicum (656). Een complete vuurstenen Flint-Rechteckbijl kwam op 900 meter noordoostelijk aan het licht (214078). Deze kon gedateerd worden in het neolithicum.

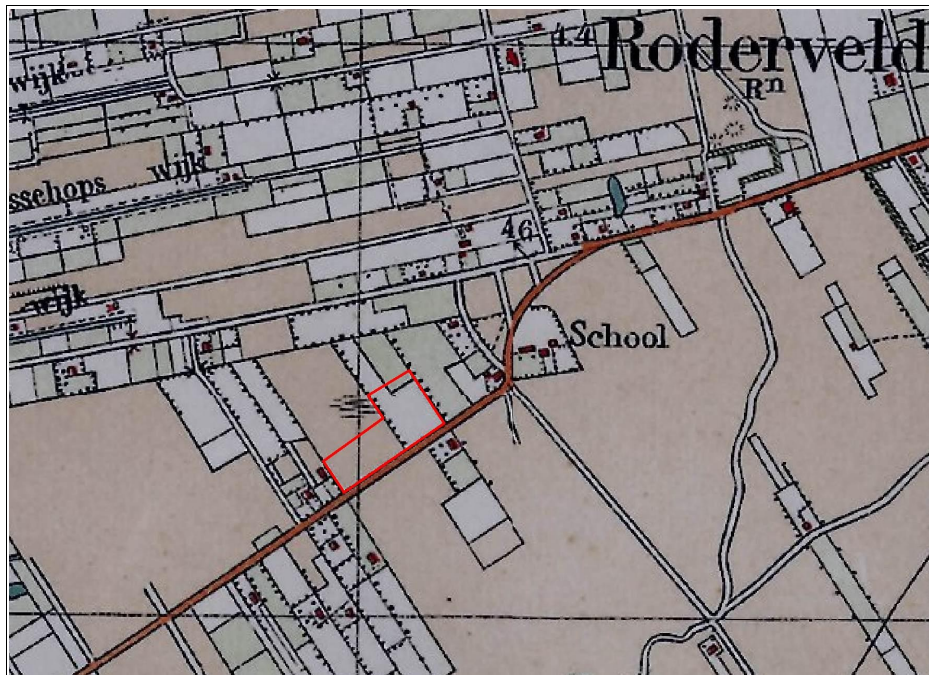
Op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden is het plangebied niet gekarteerd vanwege de ligging in de bebouwde kom. Het aangrenzende gebied heeft een middelhoge trefkans op archeologische waarden (zie Appendix Archeologische Kaart).

Tabel 3: Nieuw-Roden, Zevenhuisterweg: archeologische waarden in de omgeving. Voor de ligging zie Appendix Archeologische Kaart. Voor dateringen zie Appendix Archeologische Periodes.

CMA / CAA	RD-coördinaten	Datering	Omschrijving
monumenten			
10297 (12A-025)	222,900/571,610	neolithicum laat	grafheuvel
10298 (12A-026)	222,900/571,590	neolithicum - bronstijd	grafheuvel
waarnemingen			
656 (12AN-30)	221,940/570,940	mesolithicum	een complete vuursteen
1089 (12AN-9)	223,000/571,800	ijzertijd - romeinse tijd	grondsporen/grondverkleuringen van een celtic field/raatakker
10011 (12AN-1)	222,960/571,630	neolithicum laat A	een scherf van een standvoetbeker en scherven van een AOO-beker type IIb (Enkelgraf-cultuur) uit grafheuvel
34354 (12AN-1)	222,920/571,580	paleolithicum - neolithicum	vuurstenen afkomstig uit heuvellichaam grafheuvel
		bronstijd laat - ijzertijd	twee scherven handgevormd aardewerk met versiering uit grafheuvel
214074 (12AN-46)	222,500/572,700	neolithicum - ijzertijd	twee concentraties van tumuli (15 in totaal)
214077 (12AN-48)	222,900/572,300	neolithicum - ijzertijd	grafheuveld
		bronstijd - romeinse tijd	urnen
214078 (12AN-49)	223,150/572,400	neolithicum midden - laat	een vuurstenen Flint-Rechteckbijl

2.4 Historische geografie (KNA 3.1 LS03)

Op de topografische militaire kaarten uit de 19e en het begin van de 20e eeuw is te zien dat het onderzoeksgebied deel uitmaakt van het Roonder Veld, één van de heidegebieden rond Roden. In de periode 1915-1926 wordt het oostelijke deel van het onderzoeksgebied in gebruik genomen als akker, tegelijkertijd met het ontstaan van Nieuw-Roden (zie Figuur 4). Vanaf 1935 staat het hele onderzoeksgebied weergegeven als grasland en is aan de westzijde bebouwing aanwezig. De sportvelden zijn weergegeven op de topografische kaarten vanaf 1970, waarbij aan de westkant één of meerdere clubgebouwen aanwezig zijn. Deze situatie blijft onveranderd tot op heden.

Figuur 4: Nieuw Roden, Zevenhuisterweg op de topografisch militaire kaart van 1926, verschaald. Het onderzoeksgebied is rood omlijnd weergegeven. Het westelijke deel is nog heidegrond, het oostelijk deel is in gebruik genomen als bouwland.

2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.1 LS05)

Het onderzoeksgebied aan de Zevenhuisterweg ligt op een flank van een rug op de grens met het veenkoloniale gebied. Archeologische waarden uit de omgeving dateren uit de periode steentijd tot ongeveer ijzertijd. Mogelijke archeologische indicatoren zijn houtskoolresten, bewerkt vuursteen en aardewerkfragmenten. Mogelijke archeologische grondsporen kunnen verstoord zijn door het gebruik van het land als akker, de bebouwing aan de westkant van het onderzoeksgebied en de egalisatie van het land voor de aanleg van de sportvelden.

Tabel 4: Nieuw-Roden, Zevenhuisterweg: specificatie archeologische verwachting.

datering:	steentijd, bronstijd, ijzertijd en romeinse tijd
complextype:	nederzetting, begraving
omvang:	hele plangebied
diepteligging:	top van het zand, eventueel onder het veen
locatie:	hele plangebied
prospectiekenmerken:	houtskool, (bewerkt) vuursteen en aardewerk
mogelijke verstoringen:	ploegen, bebouwing, aanleg sportvelden

3. Veldonderzoek

3.1 Aanpak veldonderzoek (KNA 3.1 VS01)

Het veldonderzoek is uitgevoerd op 16 juli 2010. Er zijn 12 boringen verricht (zie Figuur 5). De eerste acht boringen zijn gedaan op raaien die een onderlinge afstand hebben van veertig meter. Op deze raaien liggen de boringen op vijftig meter van elkaar. Boringen 9 tot en met 12 zijn los van dit grid, verspreid over het terrein gedaan om te komen tot een door de provincie voorgeschreven gemiddelde boordichtheid van zes per hectare.

Figuur 5: Nieuw-Roden, Zevenhuisterweg: boorpuntenkaart. Het plangebied wordt aangegeven door de onderbroken gele lijn, de twaalf boorlocaties door de genummerde punten.

De boringen zijn uitgevoerd met een edelmanboor met een doorsnede van zeven centimeter. De opgeboorde grond is doorzocht op archeologische indicatoren door het laagsgewijs af te snijden in de boorkop. De boringen zijn

gezet tot een diepte van ruim een meter beneden maaiveld. De resultaten van de boringen zijn opgenomen in de Appendix in de vorm van boorstaten en laagbeschrijvingen.

Van de boringen zijn de RD-coördinaten bepaald met behulp van GPS. De hoogte van de boorlocaties is bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland. Er is geen veldkartering uitgevoerd in verband met de slechte vondstzichtbaarheid (zie Figuur 2).

3.2 Resultaten veldonderzoek (KNA 3.1 VS02, VS03)

In het plangebied is in de ondergrond keileem aanwezig. De keileem varieert in dikte van 15 centimeter bij boring 3 tot meer dan 95 centimeter bij boring 11. De keileem is algemeen kryoturbaat gemengd met zand. Op de keileem is dekzand aangeboord bij boringen 1, 3 en 7. Bij de overige negen boringen is geen intacte laag dekzand meer aanwezig, maar is de bodem verstoord tot in of op de keileem. De dikte van de geroerde bovenlaag varieert tussen 0,4 en 1,1 meter met als gemiddelde 0,6 meter. Intacte bodemlagen zoals horizonten van een podzolbodem of lagen van een plaggendek zijn niet aangetroffen. De kwaliteit van de bodem in het plangebied is slecht. Dit is hoogstwaarschijnlijk het gevolg van de aanleg van de sportvelden waarbij onder meer geëgaliseerd is.

Door de slechte kwaliteit van de bodem zullen eventueel aanwezige archeologische grondsporen sterk zijn aangetast. Aanwijzingen voor dergelijke sporen zijn er niet aangezien geen indicatoren zijn gevonden zoals bewerkt vuursteen of scherven aardewerk.

4. Conclusies en advies

Plangebied Nieuw-Roden, Zevenhuisterweg ligt op de flank van een rug, net binnen veenkoloniaal gebied. De dichtstbijzijnde gemelde archeologische waarde is van twee grafheuvels op een halve kilometer zuidoostelijk van het gebied. De eerste dateert uit het laat-neolithicum, van de tweede is geen nauwkeuriger datering gegeven dan neolithicum tot en met bronstijd. Op iets grotere afstand noordoostelijk en noordelijk van het plangebied zijn ook grafheuvels geregistreerd met als datering neolithicum tot en met ijzertijd.

De kwaliteit van de bodem in het plangebied is slecht, waarschijnlijk vooral door egalisatie ten behoeve van de aanleg van de sportvelden. Door de slechte kwaliteit van de bodem zullen eventueel aanwezige archeologische grondsporen sterk zijn aangetast. Aanwijzingen voor dergelijke sporen zijn er niet, aangezien geen archeologische indicatoren zijn gevonden zoals bewerkt vuursteen, scherven aardewerk en dergelijke. Het archeologisch verwachtingsmodel, dat archeologische resten aanwezig kunnen zijn uit met name de periodes neolithicum tot en met ijzertijd, wordt door het onderzoek niet bevestigd.

Op basis van de resultaten adviseren wij geen nader archeologisch onderzoek te ondernemen. Indien bij graafwerkzaamheden onverhoopt toch archeologische grondsporen worden aangetroffen en / of archeologische vondsten worden gedaan, dient hiervan direct melding te worden gemaakt bij de provinciaal archeoloog, dr. W.A.B. van der Sanden, Drents Plateau, Stationsstraat 11, 9401 KV Assen, 0592-305932 / 06-22662601, w.sanden@drentsplateau.nl en bij de gemeente Noordenveld conform de monumentenwet 1988 artikelen 53 & 54.

Appendix

Nieuw-Roden, Zevenhuisterweg

- archeologische periodes
- archeologische kaart
- boorstaten
- laagbeschrijvingen boringen volgens
Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode

Archeologische periodes

paleolithicum:		ijzertijd:	
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	ijzertijd midden:	500 - 250 vC
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	ijzertijd laat:	250 - 12 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP	romeinse tijd:	
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
mesolithicum:		romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
neolithicum:		romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC	romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	middeleeuwen:	
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC	middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
bronstijd:		middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC	middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	nieuwe tijd:	
bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	nieuwe tijd A:	1.500 - 1.650 nC
bronstijd laat:	1.100 - 800 vC	nieuwe tijd B:	1.650 - 1.850 nC
		nieuwe tijd C:	1.850 - heden